

Guli Bahriddinovna To'rayeva
Bukhara State University
History and cultural heritage faculty
"Bukhara History" department

Received 19th May 2022, Accepted 25th May 2022, Online 31th May 2022

**LIFE AND SCIENTIFIC ACTIVITY OF OLGA ALEXANDROVNA SUKHAREVA AS
A HISTORIAN-ETHNOGRAPHER**

Abstract. The article provides information about the life and work of Olga Alexandrovna Sukhareva, a leading specialist in the history of the peoples of Central Asia, historian and ethnographer, as well as monographs and scientific works published as a result of her research.

Keywords: O.A.Sukhareva, A.A.Semyonov and M.S.Andreev, ethnography, population and ethnic composition of Samarkand, Bukhara, clothes of Central Asian peoples, embroidery.

**ЖИЗНЬ И НАУЧНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ОЛЬГИ АЛЕКСАНДРОВНЫ
СУХАРЕВОЙ КАК ИСТОРИКА-ЭТНОГРАФА**

Аннотация. В статье представлены сведения о жизни и деятельности Ольги Александровны Сухаревой, ведущего специалиста по истории народов Средней Азии, историка и этнографа, а также монографии и научные труды, изданные в результате ее исследований

Ключевые слова: О.А.Сухарева, А.А.Семенов и М.С.Андреев, этнография, население и этнический состав Самарканда, Бухары, одежда народов Средней Азии, вышивка.

**OLGA ALEKSANDROVNA SUXAREVANING HAYOTI VA TARIXCHI-
ETNOGRAF OLIMA SIFATIDA ILMIY FAOLIYATI**

Annotasiya. Maqolada O'rta Osiyo xalqlari tarixi bo'yicha yetuk mutaxassis , tarixchi – etnograf olimi Olga Aleksandrovna Suxarevaning hayot yo'li va ilmiy faoliyati hamda ilmiy tadqiqotlari natijasida nashr etilgan monografiya va ilmiy asarlari haqida ma'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: O.A.Suxareva, A.A.Semyonov va M.S.Andreev, etnografiya , Samarqand , Buxoro aholisi va etnik tarkibi, Markaziy Osiyo xalqlari kiyimlari , kashtado'zlik.

KIRISH (INTRODUCTION)

Olga Aleksandrovna Suxareva–dastlabki etnograflardan hisoblanib, O'rta Osiyo xalqlari tarixi bo'yicha yetuk mutaxassis hisoblangan.

O.A.Suxareva - yirik olim , etnograf, tarixchi, sharqshunos, filolog madaniyatshunos , dinshunos bo'lgan; uning tadqiqotlarida doimo yangi va asl materiallarni ko'rish mumkin.

-MAVZUGA OID ADABIYOTLARNING TAHLILI (LITERATURE REVIEW)

Suxarevaning faoliyatiga doir yaratilgan tadqiqot va adabiyotlar olimi haqida kengroq ma'lumot olish imkonini beradi . Sharqshunos B.V.Lunin JdankoT.A., B.X.Karmishevalarning asarlarida olimaning avtobiografiyasi haqida ma'lumotlar berilgan bo'lsa va olimi hayotiga doir qo'shimcha ma'lumotlarni xat – yozishmalar orqali ham olish mumkin:Jami 21 ta xat – yozishmalar: 1955 yil ikki xat ; 1956 yil – ikkita xat; 1957 yil – uchta xat ; 1958 yil - 11 xat; 1960 yil – bitta xat ; 1966 yil - ikki xat.Olimaning Samarqanddagi hayoti va faoliyati haqida qizi Akbalyan va Talisman bergan ma'lumotlar juda qimmatli hisoblanadi .

-TADQIQOT METODOLOGIYASI (RESEARCH METHODOLOGY)

Metodologiya tarix tadqiqotlarining bosh maqsadini belgilab beruvchi nazariy asosidir. Buni tarix tadqiqotlarining strategiyasi deb baholash mumkin. Tarix fanining maqsadi voqea-hodisalarning sabab va oqibat munosabatlarini, ularni bog'lab turuvchi bo'g'ini orqali, uning turli-tuman ko'rinishlarida qonuniyatlar umumiyligi va xosligi orqali tushuntirib berish, zarur hulosalar chiqarish orqali jarayonlarning borishi va istiqboliga pozitiv (ijobiy) ta'sir o'tkazishdan iborat.

Maqolada tarixchi-etnograf olimi O.A.Suxarevaning ilmiy tadqiqotlari asosida ilm fanga qo'shgan hissasi tahlil qilingan.

Suxareva Olga Aleksandrovna 1903 yil 15 fevralda Samarqand shahrida tug'ilgan va butun umri davomida O'rta Osiyoda – asosan, Samarqand va Toshkent shaharlarida yashagan va ishlagan. Maktabni Samarqandda yakunlagan .

1920 yildagi aholini ro'yxatga olish ishida faol qatnashdi. 1921 yilda O'rta Osiyo davlat universitetiga o'qishga kirib, 1925 yilda oliygohni sharqshunoslik fakultetini tugatadi.Tojik tilini mukammal o'rgandi.Unga mashhur tarixchi va etnograflar A.A.Semyonov va M.S.Andreevlar ta'lim bergan , olimi ular ta'sirida etnografik tadqiqotlarni boshlaydi.

O'zining katta mehnat faoliyatini Samarqandda Tojik pedagogika institutida boshladi,shuningdek O'rta Osiyo davlat universitetida tojik tilidan dars berdi.1933 yildan Samarqand davlat universitetida Til va adabiyot fakultetida faoliyat yurita boshladi.1930-1931 yillarda tojik tilini o'rganish bo'yicha ikkita qo'llanma chop etdi.Shu davrda Olga Aleksandrovna Suxareva bosmaxonada (Tadjikgosizdate) adabiyotlarni ruschadan tojikchaga ,tojikchadan ruschaga tarjima qildi; tarjimonlik sohasida ba'zida Sadridin Ayniyning bir qancha risolalarini ham tarjima qildi.

1934 yildan 1946 yilgacha Samarqanddagi O'z SSR madaniyat va san'at davlat muzeyida ishlaydi, shu bilan birga pedagogika sohasida ham faoliyat yuritdi , etnografiya fanidan ma'ruzalar o'qiydi. Muzeyda ishlagan davrida O.A.Suxareva fondni ,asosan, kiyimlar va to'quvchilik buyumlari bilan to'ldirishga va boyitishda faol qatnashadi.Uning mehnati samarasi o'laroq Samarqanddagi muzey eng mukammal o'zbek va tojik kashtado'zlik kolleksiyasi to'plangan muzeyga aylanadi.Aynan mana shu kashtado'zlikni tahlil qilish maqsadida O.A.Suxareva kashtado'zlik tarixi va uning texnikasini o'rganadi.

O.A.Suxareva Samarqand va uning atroflari ,shuningdek ,Buxoro, O’ratepa va boshqa shaharlardagi o’zbek va tojik xalqlari orasida bo’lib ularning etnografiyasiga taalluqli keng qamrovli va turli xil materiallar to’playdi. U 1940 yilda Leningradda “Пережитки анимизма у равнинных таджиков ” mavzusida tarix fanlari nomzodlik dissertatsiyasini himoya qiladi. 1946-1967 yillarda O.A.Suxareva Toshkentga qaytib, O’zSSR FA “Tarix va arxeologiya” institutida katta o’qituvchi undan so’ng etnografiya kafedrasini mudiri lavozimida ishlaydi.

O.A.Suxarevaning keyingi tadqiqotlari O’rta Osiyodagi so’nggi o’rta asrlar shaharlari va hunarmanchilik turlari bilan bog’liq bo’ldi. Olga Aleksandrovna bu sohadagi ishlarni 1940 yildan boshlagan edi, O’rta Osiyo Davlat Universiteti M.S.Andreev qo’l ostidagi ekspeditsiya bilan Buxoroni tarixiy – etnografik jihatdan o’rganish urush tufayli to’xtab qolgan edi. Qadimiy shahardagi ko’p yillik mehnat , aholi va shaharning turli xil kvartallarini o’rganish, katta yoshli kishilar bilan suhbatlashish orqali – hunarmandchilik turlari va aholining ijtimoiy guruhlari to’g’risida, shaharning topografiyasi haqida tarixiy asarlar , shuningdek , boshqa sayyohlik ma’lumotlari natijasida o’zining materiallarini ancha boyitadi.

Uzoq mehnat natijasida Olga Aleksandrovna O’rta Osiyodagi so’nggi o’rta asrlar shaharlari haqida tarixiy – etnografik monografiyalar yozdi: “К истории Бухарского ханства ”(Тошкент 1956); “Позднефеодальный город Бухара конца XIX - начала XX вв .Ремесленная промышленность” (Тошкент 1962); (Бухорода XIX аср охири - XX аср бошларида хунармандчилик); “Бухара XIX - начала XX вв : позднефеодальный город и его население ” (Москва.,1966) (Бухоро XIX аср охири - XX аср бошларида.Сўнги ўрта асрларда шаҳар ва унинг аҳолиси); 1963 yilda Moskvada SSSR FA Etnografiya institutida “Бухара XIX - начала XX вв : позднефеодальный город и его население ” mavzusida doktorlik dissertatsiyasini himoya qilgan.

Bir vaqtning o’zida Olga Aleksandrovna qishloq aholisi hayotini ham tadqiq etadi. 1950-yillarda u o’zbek dehqonlari hayotini tadqiq qiluvchi ekspeditsiyaga boshchilik qiladi. 1955 yilda M.A.Bekjanova bilan birgalikda “Ayqiranning qadimiy va haqiqiy aholisi ” (Namangan viloyati) asari chop etiladi. Asosiy o’rganilgan soha sovetlar davrida aholining ijtimoiy turmush tarzi va hayotini o’rganish bo’lgan.

O.A.Suxareva etnograflar V.G. Moshkov , A.K. Pisarchik va P.A.Goncharova bilan birgalikda “ O’zSSR da milliy dekorativ (bezash) sa’nati ; Tekstil ” (Тошкент 1954) va 1955 yilda albom tayyorlashda ishtirok etgan .Shu davrda islom va islomgacha bo’lgan davr hamda madaniyatni o’rgandi, va 1960 yilda “ O’zbekistonda islom ” nomli risolani yozdi. O.A.Suxareva doimiy ravishda O’z SSR FA “ O’z SSR tarixi ” yozuvchilar jamiyatining a’zosi bo’lgan. U “Sovet etnografiyasi” jurnalida , “ SSSR FA etnografiya instituti qisqacha xabarlarini ” ,“O’rta Osiyo etnografik to’plami ” va boshqa jurnallarda o’z maqolalarini berib turdi . Suningdek , “Dunyo xalqlari”turkumidagi “O’rta Osiyo va Qozog’iston xalqlari ” kitobining “O’zbekiston ”qismini yozishda ishtirok etgan.

Olga Aleksandrovna uzoq yillik mehnatini yangi etnograf kadrlarni yetishtirishga sarflaydi: yigirma yil O’z SSR FA da ishlab , uning qo’l ostida 10 dan ortiq aspirant nomzodlik dissertatsiyasini himoya qilgan.

1968 yildan O.A.Suxareva Moskvaga kelishi bilan SSSR FA O'rta Osiyo va Qozog'iston xalqlari etnografiyasi institutida ishlay boshaydi. Ubu yerda O'rta Osiyo va Qozog'iston tarixiy- etnografik atlasini tuzish olimlar jamiyatini bshqardi. " Milliy kiyimlar " nomli 2- asarning yaratilishida qatnashdi. Kiyimlar haqida ma'lumotlar to'pladi. Atlasning – "Markaziy Osiyo xalqlari kiyimlari" nomli birinchi qismiga o'zgartirishlar kiritdi (M.Nauka .1979.), uni yozganlar bilan suhbatlashdi. 1981 yilda N.P.Lobachev bilan birgalikda O'rta Osiyo kiyimlari to'g'risidagi manbalarni boyitishga harakat qila boshladi. Suxareva boshchiligida atlasning yakunlanishi amalga oshdi.

Bir vaqtning o'zida O.A.Suxareva o'zining so'nggi 4- kitobini O'rta Osiyo shaharlari bo'yicha "Квартальная община позднефеодального города Бухары " (в связи с историей кварталов) (M.Наука.1976) va to'rtta tematik maqolalarini yaratdi:

1. "Пережитки демонологии и шаманство у равнинных таджиков" (1975) ;
2. "Традиция семейно - родственных браков у народов Средней Азии (в порядке дискуссии)", (O'rta Osiyo xalqlarida oila va nikoh an'analari) (1978);

3. Вопросы изучения костюма Средней Азии. (1979);

4. "Из истории городских и сельских поселений Средней Азии второй половины XIX - начала XX вв " (1982 й .Турсунов билан ҳамкорликда)

O.A.Suxarevaning so'nggi ilmiy asari "История Средней Азии костюма . Самарканд.(второй половины XIX - начала XX вв) " uning vafotidan so'ng dunyo yuzini ko'rdi. Ushbu asarda aholining oxirgi yuz yillikdagi kiyim –kechaklari, ularning tayyorlanish texnikasi to'g'risida batafsil ma'lumotlar keltirilgan. Olga Aleksandrovna ushbu mavzu bo'yicha materiallarni 1969-1973 yillarda to'plagan edi.

- XULOSA VA TAKLIFLAR (CONCLUSION/RECOMMENDATIONS)

Xulosa qilib shuni aytish joizki , sharqshunos, tarixchi, xaritashunos, san'atshunos Olga Aleksandrovna Suxarevaning hayoti, ilmiy tarixiy ijodi, merosini o'rganish, batafsil tadqiq etish, xususan, Buxoro shahri madaniyati, turmush tarzi, toponimikasi, xaritashunosligi borasida tarixiy ma'lumotlarni tahlili yangi ilmiy dissertatsiyalarga asos bo'ladi.

- Olga Aleksandrovna Suxareva monografiyalarida Buxoro guzarlari, shahar aholisi madaniy, ijtimoiy va iqtisodiy hayotining o'rganilish darajasi yuqori hisoblanadi;

- Buxoro tarixiy topografiyasi, toponimiyasi va etnonimlarini o'rganilishida bugungi kunda qadimiy shaharning mavze, mahalla, guzar, bozorlar, hammomlar, xiyobon, qadamjoylar nomlari va xaritasini tuzishda Olga Aleksandrovna Suxarevaning Бухара. XIX - начало XX в.; "Квартальная община позднефеодального города Бухары (в связи с историей кварталов)"(М., 1976) "Позднефеодальный город. Бухара конца XIX - начала XX вв.", 1962 yilda Moskva shahrida yoqlagan doktorlik dissertatsiyasi singari asarlari beqiyos ahamiyatga ega hisoblanadi.

FOYDALANGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Акбальян Е. Р. Талисман. М., 1981. С. 82-83. Эта повесть во многом автобиографична, и те эпизоды из этой книги, касающиеся жизни О. А. Сухаревой в Самарканде, которые я привожу в статье, описывают реальные события.

2. Сухарева О. А. Пережитки демонологии и шаманства у равнинных таджиков // Домусульманские верования и обряды в Средней Азии. М., 1975. С. 9.
3. Jamolova D. Traveling to Modernity: Perception of Modernity of the Central Asian Muslims in the early 20th century // International Journal of Psychosocial Rehabilitation 9 (24), - P. 4202-4207
5. Jamolova D. The end of the emirate of bukhara: the end of the political struggle between the jadids and the ulema // International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences 1 (1), - P. 9-15.
7. Jamolova D. Tarbiyai Atfol” society and its activities // Humanities and Social Sciences in Europe: Achievements and Perspectives, - P. 52-56.
8. Жамолова Д. Освещение вопросов образования в бухаре на примере произведения «Тарихи нофеии» // Ученый XXI века
9. Journal of Philosophical Studies and Social Sciences. – 2021. – Т. 1. – №. 4. – С. 42-48.
10. Rajabov O. CHOR BAKR TARIXIY ME’MORIY MAJMUASI XUSUSIDA //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 8. – №. 8.
11. Rajabov O. “ТАРИХИ МУЛЛОЗОДА” АСАРИ–БУХОРО МУҚАДДАС ҚАДАМЖОЛАРИ ВА ЗИЁРАТГОҲЛАРИ ТАРИХИ БЎЙИЧА МУҲИМ МАНБА //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 8. – №. 8.
12. Rajabov O. BUXOROLIK O’RTA ASR ISLOM SHUNOS OLIMLAR //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 6. – №. 6.
13. Rajabov O. I. et al. BUXORODAGI AYRIM MUQADDAS QADAMJO-QAL’ALAR XUSUSIDA //Scientific progress. – 2021. – Т. 1. – №. 6. – С. 1162-1168.
14. Qudratov S. Qudratov Shuxrat БУХОРО АМИРЛИГИНИНГ ЕВРОПА ВА АМЕРИКА МАМЛАКАТЛАРИ БИЛАН САВДО АЛОҚАЛАРИ //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 7. – №. 7.
15. Qudratov S. XIX АСР ОХИРИ XX АСР БОШЛАРИДА БУХОРО АМИРЛИГИДА ҚОРАҚЎЛ САВДОСИ //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 7. – №. 7.
16. Qudratov S. БУХОРО АМИРЛИГИНИНГ ШАРҚ ХАЛҚЛАРИ БИЛАН САВДО АЛОҚАЛАРИ ТАРИХИДАН //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 7. – №. 7.
17. Кудратов Ш. Я. XIX АСР ОХИРИ-XX АСР БОШЛАРИДА БУХОРО АМИРЛИГИДАГИ БОЗОРЛАР ФАОЛИЯТИ //ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ. – 2021. – Т. 4. – №. 5.
18. Umarov B. V. FAMILY AND MARRIAGE RELATIONS IN NA KISLYAKOV'S RESEARCH // Journal of Central Asian Social Studies. – 2021. – Т. 2. – №. 02. – С. 127-135.
19. BAXTISHOD U., ULUG’BEK Q. O. Y. MS ANDREEV-THE GREAT EASTERN SCIENTIST // International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences. – 2022. – Т. 2. – №. 3. – С. 120-123.
20. УМАРОВ Б. Б. НА КИСЛЯКОВ-ПОПУЛЯРИЗАТОР МУЗЕЕВ И ИСТОРИИ ТАДЖИКСКОГО НАРОДА //ЭКОНОМИКА. – С. 495-497.

21. Umarov B. NA KISLYAKOV TADQIQOTLARIDA BUXORO AMIRLIGIDAGI FEODAL VA QISHLOQ XO‘JALIGI MUNOSABATLARINING YORITILISHI //ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 6. – №. 6.
22. UMAROV B. ARCHITECTURE OF BUKHARA IN THE ASHTARKHANID PERIOD //International Journal of Intellectual Cultural Heritage. – 2022. – Т. 2. – №. 2. – С. 94-100
23. Utayeva F. X. Buxoroda to‘qimachilik sanoati qurilish tarixining matbuotda yoritilishi. International journal of philosophical studies and social sciences issn-e: 2181-2047, ISSN-P: 2181-2039 <http://ijpsss.iscience.uz/index.php/ijpsss> Vol 1, Issue 4 2021
24. F,Utayeva Buxoro shahrida to‘qimachilik sanoatini rivojlantirish masalalari // ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2022. – Т. 10. – №. 10.
25. F Utayeva Buxoroda ip-gazlama kombinati qurilish tarixi. // ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2022. – Т. 10. – №. 10.
26. F Utayeva Mustaqillik yillarida Buxoroda to‘qimachilik sanoatining rivojlanishi. // ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz). – 2021. – Т. 8. – №. 8.
27. Maksud, Beshimov. "Markets of Bukhara" CENTRAL ASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES AND HISTORY 2.5 (2021): 18-21.
28. Beshimov Maqsud. XX ASR BOSHLARI BUXORODAGI IJTIMOIIY-SIYOSIY VAZIYATNING TARIXIY ADABIYOTLARDA BAYONI. // Buxoro tarixi masalalari mavzuidagi Respublika ilmiy-amaliy (onlayn) konferensiya materiallari: – Buxoro-2021. 258-263
29. Джураев Ш. ТОЛКОВАНИЕ УНИКАЛЬНОЙ КНИГИ В БУХАРСКОМ МУЗЕЕ //Россия-Узбекистан. Международные образовательные и социально-культурные технологии: векторы развития. – 2019. – С. 146-148.
30. Джураев Ш. Г. ФОТОКОЛЛЕКЦИЯ ПРОКУДИНА-ГОРСКОГО, ПОСВЯЩЁННАЯ БУХАРЕ PHOTO COLLECTION OF PROKUDIN-GORSKY DEDICATED TO BUKHARA //П76 Приоритетные векторы развития промышленности и сельского. – 2020. – С. 20.
31. Джураев Ш. Г. Бухоро музейи нумизматик ва эпиграфик буюмлари тарихчи ва нумизмат олим ҒН Қурбонов илмий меросида //Ўрта Осиё археологияси кафедраси «Авлодлар изланиши ва кашфиётлари» тўплами. –Ташкент: УзМУ. – 2020. – С. 201-206.
32. .Turaeva Guli Bahriddinovna and Jumaeva Nilufar Akhmatovna. Utayeva Feruza Holmamatovna .Activities and Financial Status of Bukhara Mangit Rulers in The Years Of Independence /MIDDLE EUROPEAN SCIENTIFIC BULLETIN ISSN 2694-9970 684
33. Гули Бахритдиновна Тўраева, Феруза Холмаматовна Ўтаева, Нилуфар Ахматовна Жумаева О.А.СУХАРЕВА ТАДҚИҚОТЛАРИДА БУХОРО ТАРИХИ ВА ЭТНОГРАФИЯСИНИНГ ЎРГАНИЛИШИ 2021/Scientific progress Ўзбекистон
34. Тўраева Гули Бахриддиновна РУС ШАРҚШУНОСЛИГИ ТАРИХИ (XVIII- XIX асрларда) СОКРОВИЩНИЦА НАУКИ/ВЕСТНИК ИНСТИТУТА, 2021, № 2. МАТЕРИАЛЫ
35. Тўраева Г.Б.XIX аср охири - XX аср бошларида Ўрта Осиё халқлари этнографияси тарихшунослиги – рус шарқшунослиги мисолида – Маъмун академияси журнали.-№1 Б-132-135. (70),

36. To'rayeva G.B..XIX asrda Buxoro amirligi aholisi etnografiyasining rus elchi va sayyohlari asarlarida o'rganilishi /SURXONDARYODA ILM VA FAN /Ilmiy-innovatsion jurnal №1/2020.-№1 Б-39-4
37. Темиров Ф. Халикова Н. БУХОРО АМИРЛИГИДА ТАШҚИ СИЁСАТ ВА ДИПЛОМАТИЯНИНГ РИВОЖЛАНИШИ ТАРИХИДАН //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 1. – С. 1276-1282.
38. Темиров Ф., Умаров Б. БУХОРО АМИРЛИКДА ОИЛА, НИКОҲ ВА МЕРОС ХУҚУҚИНИНГ АМАЛДА ҚЎЛЛАНИШИ //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 1. – С. 1201-1207.
39. UMEDOVICH T. F., UMIDA X. PUBLISHING AND LIBRARY ACTIVITIES OF THE TURKESTAN JADIDS //International Journal of Intellectual Cultural Heritage. – 2022. – Т. 2. – №. 1. – С. 26-31.
40. Темиров Ф., Исломов Д. САДРИДДИН АЙНИЙ–ЗАМОНДОШИ ФИТРАТ ҲАҚИДА //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 1. – С. 1349-1354.
41. Umedovich T. F. On The Journalistic Work of Sadriddin Ayni Concerning Issues of Bukhara History //Irish Interdisciplinary Journal of Science & Research (IJSR). – 2022. – Т. 6. – №. 1. – С. 12-17.
42. UMEDOVICH T. F. THE PRESS ACTIVITY OF SADRIDDIN AYNI //International Journal of Philosophical Studies and Social Sciences. – 2021. – Т. 1. – №. 4. – С. 57-62.
43. Boltayev A.H., Ramazonova F.X. “Buxoro” toponimi haqida. //International journal of philosophical studies and social sciences issn-e: 2181-2047, issn-p: 2181-2039 <http://ijpsss.iscience.uz/index.php/ijpsss> Vol 1, Issue 4. 2021. B.36-41
44. Boltayev A.H. History of Ancient Monuments in Registan Bukhara. // International Journal of Development and Public Policy e-ISSN: 2792-3991 www.openaccessjournals.eu Volume: 1 Issue: 7. P-62-65.
45. Bakhronovna R.D. French manufacturing and cleaning ioakim aloizi in the turkestan territory //Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR). – 2018. – Т. 7. – №. 8. – С. 252-265.
46. Bakhronovna R.D. French manufacturing and cleaning ioakim aloizi in the turkestan territory //Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR). – 2018. – Т. 7. – №. 8. – С. 252-265.
47. Bakhronovna R.D. STUDYING SOURCES REGARDING CENTRAL ASIA IN EUROPE (XIX-EARLY XX CENTURIES) //World Bulletin of Social Sciences. – 2021. – Т. 1. – №. 1. – С. 1-3.
48. Bakhronovna R.D. Teamwork as an Effective Way to Achieve Goals //JournalNX. – С. 710-713.
49. Bakhronovna R.D. The scientific expedition of french explorer charrles eugene ujfalvy in central asia //Asian Journal of Multidimensional Research (AJMR). – 2019. – Т. 8. – №. 8. – С. 78-85.

International Journal of Intellectual and Cultural Heritage

Volume: 2 Issue: 03 | 2022

ISSN: P – 2181-2306, E – 2181-2314

<http://ihm.iscience.uz/index.php/ijich>

50. Baxronovna R.D. French explorers' expeditions in Central Asia //International Journal on Integrated Education. – 2019. – T. 2. – №. 6. – C. 253-256.

51. Baxronovna R.D. Researches about Turkestan the French travellers (On the basis of modern researches of the French scientists) //Humanities and Social Sciences in Europe: Achievements and Perspectives. – 2016. – C. 60.